

УДК:378.147

**Лариса Максимова,
м. Кременчук**

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

Процес розвитку України на сучасному етапі, що характеризується зростанням вимог до кваліфікованих спеціалістів, які здатні, крім отриманих знань у вузькій професії, розвивати свої здібності, розширювати і вдосконалювати свої знання – з одного боку, стрімкий розвиток інформаційних технологій та швидке оновлення інформації – з іншого боку, зумовило актуальність розвитку і впровадження електронного навчання як засобу реалізації освіти впродовж життя.

Зміна структури економічних взаємовідносин і ринку праці поставили перед суспільством проблему формування освіти потреб, які ініціюють прагнення до безперервного вдосконалення інтелекту й професіоналізму через реалізацію індивідуальних здібностей, надання кожному члену суспільства можливостей для інтелектуального та професійного зростання. Все це вимагає від системи сучасної освіти якісних змін у формах, засобах організації та реалізації навчального процесу.

Як слушно зазначив В. В. Олійник, освіта впродовж життя стає центральною ланкою політики розвитку людських ресурсів, що має запровадити будь-яка організація [5].

Вперше в ”Концепції реформування освіти в Україні” сформульовані завдання реалізації освіти впродовж життя, основним з яких є сприяння покращенню якості й ефективності систем освіти і навчання для того, щоб забезпечити всіх людей навичками, які відповідають ринковим вимогам в суспільстві, що засноване на знаннях, з метою зниження рівня невідповідності навичок і браку фахівців на ринку праці.

С. В. Титенко зазначав, що безперервна освіта, або освіта впродовж усього життя, змінює освітню парадигму, залишаючи базові і ємні освітні програми у полі традиційної діяльності вищих закладів освіти, і роблячи акцент на індивідуальних стислих і націлених на безпосередній практичний результат навчальних програмах. Найпрогресивнішою платформою для реалізації подібних освітніх тенденцій залишається Інтернет-простір, освітні інформаційні Web-системи і корпоративні системи навчання [6].

Особливо актуальними є розвиток освіти впродовж життя в умовах інформаційного суспільства, особливістю якого є прискорення приросту знань і бурхливий розвиток інформаційних технологій. Фахівець, після закінчення навчального закладу, отримує до 50% знань і майже 30% загального обсягу свого робочого часу мусить витратити на поновлення професійних знань, тому питання побудови ефективних систем підтримки безперервного навчання набуває особливої значущості.

Загальний принцип інформаційного суспільства спрощено можна сформулювати так: дати нову додаткову можливість людям (перш за все – молодим) бути успішними в успішній країні, використовуючи передові інформаційні комп'ютерні технології. Реалізувати це потрібно не через побудову жорстких структур і систем, а через надання нових гнучких можливостей для будь-якої людини шляхом використання електронного (дистанційного) навчання [1].

Немає єдиної точки зору щодо визначення електронного навчання (e-Learning). Європейська комісія визначає e-learning як “використання нових технологій мультимедіа і Internet для підвищення якості навчання за рахунок поліпшення доступу до ресурсів і сервісів, а також обміну знаннями і спільної роботи”. Дон Моррісон дає більш детальну характеристику електронного навчання, у його визначенні: “Електронне навчання – тривала асиміляція (засвоєння) знань і навичок дорослими, що стимулюється синхронними (відео-конференції, віртуальні заняття, швидкісний обмін повідомленнями) чи асинхронними (електронна пошта, текстові матеріали, аудіо- та відеозаписи, тощо) засобами, впровадженими та регульованими за допомогою і з використанням технологій Інтернет” [7]. Під “дорослими” дослідник має на увазі всіх, хто отримав обов'язкову середню освіту і бажає отримати вищу чи професійну освіту, тобто приєднатися до програми навчання протягом життя (lifelong learning).

В основі електронного навчання лежать три базові речі: інформаційно-комунікаційні технології, електронні інформаційні ресурси та організаційно-методичне забезпечення. При цьому за індикаторами світової практики, їх співвідношення на поточний момент сегментується наступним чином: половина – це електронні ресурси, близько третини – організаційно-методичне забезпечення, решта (20%) – технології [3].

Н. В. Морзе, О. Г. Глазунова до сучасних інформаційно-

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

комунікаційні технології навчання відносять: Інтернет-технології, мультимедійні програмні засоби, офісне та спеціалізоване програмне забезпечення, електронні посібники та підручники, системи дистанційного навчання (системи комп'ютерного супроводу навчання) [4].

Для реалізації електронного навчання “дорослих” студентів необхідно створити Web-освітній простір (навчально-інформаційний портал), архітектура якого запропонована В. М. Валуцьким, М. В. Гончаренко, А. А. Павловським, А. О. Новацьким [2] і з якою ми згодні, представлена на рис. 1.

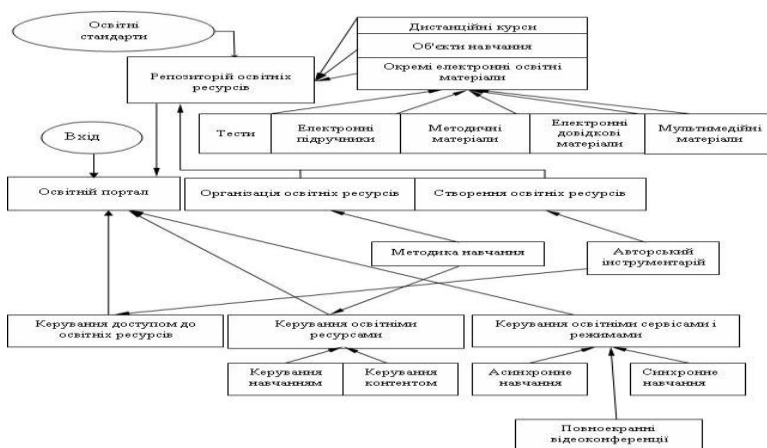

Рис.1. Архітектура Web-освітнього простору

Для реалізації і підтримки електронного навчання використовують e-learning платформи або платформи підтримки електронного навчання, які мають успішну багаторічну практику використання за кордоном і починають використовуватися в Україні. Такі платформи використовуються для управління змістом навчання (Content Management System) та управління процесом навчання (Learning Management System). Одна із таких платформ -MOODLE (Modular Object Oriented Distance Learning Environment) – назва системи програмних продуктів CLMS (Content Learning Management System), дистрибутив якої розповсюджується безкоштовно за принципами ліцензії Open Source. На даний час платформа активно використовується провідними університетами України, серед яких НТУУ “КПІ”,

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

НАУ, ДонНТУ, Києво-Могилянська академія та інші.

В Кременчуцькому інституті Дніпропетровського університету економіки та права створено навчально-інформаційний портал, який реалізує віддалений доступ до електронних ресурсів інституту. Метою нашої роботи є оприлюднення напрацьованого досвіду по реалізації електронного навчання.

Робота навчального-інформаційного порталу КІ ДУЕП організована на основі використання платформи дистанційного навчання KSENY, яка розроблена, запатентована співробітниками відділу інформаційних технологій інституту у 2003 і успішно працює по сьогоднішній день. Доступ студентів до електронних ресурсів КІ ДУЕП персоналізований, здійснюється із сайту інституту (www.ki-duep.com) і реалізується за умови реєстрації студента як користувача ресурсу у відділі інформаційних технологій інституту (рис. 2).

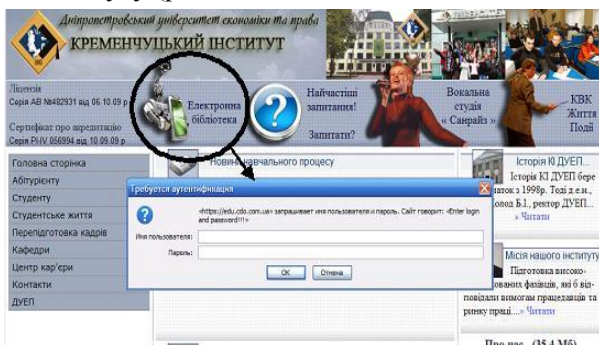

Рис. 2. Головна сторінка сайту КІ ДУЕП

Електронний ресурс інституту складається із електронних підручників, посібників та електронних навчальних курсів.

Електронні навчальні курси складаються із електронних ресурсів двох типів:

а) ресурси, призначені для подання студентам змісту навчального матеріалу: електронні конспекти лекцій, методичні рекомендації для виконання курсових, навчально-дослідницьких робіт, практичних та лабораторних робіт, тощо;

б) тестування – ресурс, що забезпечує закріплення вивченого матеріалу, формування вмінь та навичок, самооцінювання та оцінювання отриманих знань студентів.

Електронні навчальні курси з різних навчальних дисциплін

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

розробляються викладачами інституту відповідно до навчального плану, мають уніфіковану структуру і розміщуються на навчально-інформаційному порталі інституту (рис. 3). Електронні навчальні курси містять такі навчально-методичні матеріали:

1) загальна інформація про курс (робоча програма, критерії оцінювання, перелік друкованих та Internet-джерел з навчальної дисципліни та Internet-ресурси, глосарій);

2) змістовна частина модуля включає:

- теоретичний навчальний матеріал-структуровані електронні матеріали, зміст яких відображає логіку навчання за курсом і надає студенту теоретичні відомості з модуля у повному обсязі;

- методичні рекомендації до виконання практичних (семінарських, лабораторних) робіт. Результат виконання лабораторних (практичних) робіт студенти можуть надсилати викладачеві в електронній формі на e-mail кафедри для перевірки;

- завдання для самостійної роботи;

- модульний контроль у вигляді індивідуальних завдань, тестів та опитування за допомогою контрольних запитань. Кожний модуль містить тест для самоконтролю, контрольні запитання. Для проведення тестування (нижчого рівня когнітивного домену: знання, розуміння, застосування) у системі KSENY передбачена можливість використання питань із різними варіантами відповідей, настроювання параметрів тестування (кількість спроб, навчальний режим тестування тощо) та отримання звітів щодо різних аспектів тестування та навчальної діяльності студентів. Результати тестування студента автоматично заносяться до електронного журналу і викладач має змогу побачити ступінь засвоєння знань студентом.

3) підсумкова атестація включає перелік матеріалів для підготовки студентів до складання заліків та іспитів (контрольні запитання, типові завдання) та підсумковий тест.

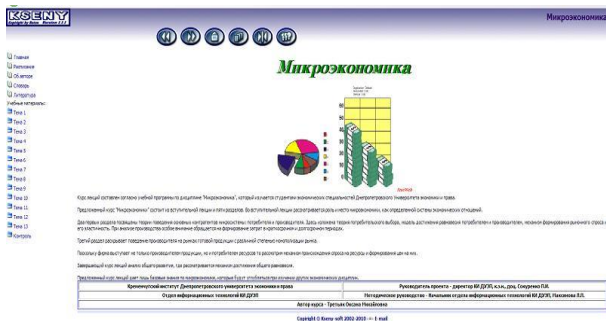

Рис. 3. Структура навчального модуля на прикладі дисципліни Мікроекономіка

Таким чином в спроектованому у такий спосіб навчально-інформаційному середовищі створюються належні умови для самостійної роботи студентів та їх співпраці з викладачами інституту. Студенти заочної форми навчання, центру перепідготовки кадрів та підвищення кваліфікації мають можливість в режимі on-line, користуючись електронними ресурсами інституту, розширювати, вдосконалювати і оновлювати свої професійні знання, отримувати знання з другої вищої освіти і навички, які відповідають сучасним ринковим вимогам.

Наступним напрямом розвитку, спроектованого у такий спосіб навчально-інформаційного середовища КІ ДУЕП, є реалізація навчання за допомогою відеолекцій (презентацій) в матеріалах електронного навчального курсу та створення умов для колективної співпраці студентів під час вивчення дисциплін при розв'язанні навчально-дослідницьких завдань, в ході яких студенти навчаються ефективно працювати в команді, приймати колективні рішення, проводити дослідження тощо.

Перспективним напрямом дослідження, на наш погляд, є вивчення впливу електронного навчання на якість отриманих знань, формування фахової компетентності студентів.

Література

1. Богданова И. Ф. Непрерывное образование в эпоху перехода к информационному обществу / И. Ф. Богданова // Актуальные проблемы бизнес образования. Тез. докладов третьей Международной конференции. – Минск, 2004. – С. 35-39.

2. Створення освітнього web-простору для навчання [Електронний ресурс] – Режим доступу 10.10.2010:

Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи

<[http://uiite.kpi.ua/ua/about-uiite/public.singlerecord.html?tx_wfqbe_pil\[id\]=15.>](http://uiite.kpi.ua/ua/about-uiite/public.singlerecord.html?tx_wfqbe_pil[id]=15.>). – Загол. з екрану. – Мова укр.

3. Информационное образование и информационная культура личности как факторы развития информационного общества [Електронний ресурс] – Режим доступу 01.10.2010: <<http://www.gpntb.ru/win/inter-events/crimea2001/tom/sem2/doc33.html>>. – Загол. з екрану. – Мова рос.

4. Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] – Режим доступу 12.10.2010: <<http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em6/content/08mnvshi.htm>>. – Загол. з екрану. – Мова рос.

5. Освіта впродовж життя: як і чому вчити дорослих? [Електронний ресурс] – Режим доступу 01.10.2010: <<http://www.apсу.org.ua/ua/information/press/956784/>>. – Загол. з екрану. – Мова укр.

6. Тищенко С. В. Генерація індивідуального навчального середовища на основі моделі професійних компетенцій у Web-системі безперервного навчання / С. В. Тищенко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля – 2009. – №1 (131). Ч. 2. – С. 267-273.

7. Morrison D. E-Learning Strategies. How to get implementation and delivery right first time. – Chichester: John Wiley & Sons Inc., 2003. – 409 p.

Лариса Максимова

Электронное обучение как средство реализации образования в течение жизни

Аннотация. В статье рассматривается вопрос реализации средствами информационных технологий образования в течение жизни в условиях информационного общества; представлен опыт по реализации электронного обучения в КИ ДУЕП.

Ключевые слова: информационное общество, образование в течение жизни, WEB – образовательное пространство.

Larysa Maksymova

E-learning as a means of implementation of education throughout life

Summary: The article discusses the issue of implementation by means of informational technologies education for life in the information society; in the given article the experience of implementing e-learning in KI DUEL is represented.

Key words: information society, education throughout life, WEB - educational space.